

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

Datum
2026-10-12

1 (4)

Ärendebeteckning
341-7219-2026

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över promemorian Kommunal och regional finansiering av flyglinjer med allmän trafikplikt

Bakgrund

Er beteckning: LI2026/01127

Länsstyrelsen Västerbotten, hädanefter Länsstyrelsen, är inte remissinstans för denna remiss men lämnar på eget initiativ ett yttrande.

Sammanfattning

- På grund av långa avstånd och historiskt underfinansierad väg- och järnvägsinfrastruktur är tillgängligheten via flyg till och från norra Sverige ofta en förutsättning för att kunna upprätthålla fungerande kontakter med nationella och internationella marknader, statliga myndigheter, högre utbildning, kvalificerad sjukvård och andra samhällsfunktioner. Så länge övriga transportmedel inte kan erbjuda transporter med rimlig tidsuppoft i förhållande till reseändamålet, behöver flyget bibehållas och utvecklas.
- Promemorian förslår att kommuner och regioner ska kunna komplettera utbudet av flyglinjer med allmän trafikplikt för att bidra till att säkerställa tillgänglighet till områden där regelbunden linjetrafik inte kan bedrivas på kommersiella villkor. Länsstyrelsen delar bedömningen att kommuner och regioner bör ges ökade möjligheter att påverka flygutbudet men har ett antal farhågor och ansvarsfrågor som måste tas i beaktande.
- Stora avstånd, gles befolkning och långa restider har under lång tid betraktats som nationella utmaningar och inte som lokala eller regionala problem. Mot denna bakgrund har staten tagit ett särskilt ansvar för att säkerställa att människor och företag ges rimliga förutsättningar att leva, verka och utvecklas oavsett geografiskt läge. Statliga investeringar i vägar, järnvägar, flygplatser etc. har inte enbart motiverats av marknadsmässig lönsamhet utan också av målet att skapa likvärdiga möjligheter i hela landet. Flygets roll i norra Sverige måste ses i detta sammanhang.
- Norra Sveriges betydelse för nationell konkurrenskraft, energiförsörjning, gruvnäring, industriproduktion och totalförsvar har ökat under senare år. Investeringar inom gruvnäring, fossilfri stålproduktion, batteritillverkning och energiproduktion är inte enbart av regional betydelse utan utgör strategiska nationella intressen. Tillgänglighet mellan och till- och från dessa regioner bör

därför inte betraktas som en regional servicefråga utan som en del av den nationella infrastrukturen.

- Länsstyrelsen ifrågasätter om förslaget innebär ett reellt ökat kommunalt- och regionalt inflytande då Trafikverket föreslås även fortsättningsvis fatta de avgörande besluten om allmän trafikplikt, prövning av nya linjer och villkor för trafiken. Samtidigt förväntas kommuner och regioner ta ett ökat ekonomiskt ansvar. Förhållandet mellan beslutsmyndighet och finansieringsansvar framstår som obalanserat. Länsstyrelsen anser att ett ökat kommunalt och regionalt ansvar bör åtföljas av motsvarande möjligheter att påverka de beslut som ligger till grund för finansieringen.
- Länsstyrelsen ser en risk att regional medfinansiering över tid utvecklas från ett frivilligt instrument för utökad tillgänglighet till en nödvändig förutsättning för att upprätthålla en tillgänglighetsnivå som tidigare finansierats av staten. Länsstyrelsen anser att varje reform som syftar till att öka det regionala inflytandet över flygtrafiken måste utgå från principen att staten även fortsättningsvis har huvudansvaret för att säkerställa grundläggande tillgänglighet i hela landet. Ökat regionalt inflytande ska inte sammanblandas med ett ökat regionalt finansieringsansvar.

Yttrande

Västerbotten är ett till ytan stort län, en åttondel av Sverige, och vi har 5 flygplatser med trafik till från framförallt Arlanda. För Västerbotten finns det inget annat alternativ än flyg för överdagen resor till Stockholm. Flygbenägenheten till och från våra flygplatser är i ett nationellt perspektiv mycket hög. Tillgängligheten via flyg till och från norra Sverige är en viktig förutsättning för att klara ett långsiktigt hållbart näringsliv och för att möjliggöra en fortsatt positiv samhällsutveckling. Nyttan av flygtrafiken har regional, nationell och internationell betydelse.

Den samhällsekonomiska kalkylmodellen har historiskt missgynna norra Sverige. Människor som flyttas i storstadsområden prioriteras högre än godstransporter, beredskap och långa avstånd i norra Sverige. Det har över tid lett till en regional obalans i Sverige eftersom investeringsmedel styrs dit de gör störst samhällsekonomisk nytta. Därför har norra Sverige enkelspårig järnväg och nästan ingen motorväg vilket bland annat innebär små arbetsmarknadsregioner. Så länge övriga transportmedel inte kan erbjuda transporter med rimlig tidsuppspoffring i förhållande till reseändamålet, behöver flyget bibehållas och utvecklas för att möjliggöra näringslivsutveckling, välfärd och livskvalitet i norra Sverige.

I promemorian lämnas förslag som syftar till att kommuner och regioner ska kunna komplettera utbudet av flyglinjer med allmän trafikplikt och på så sätt bidra till att säkerställa tillgänglighet till områden där regelbunden linjetrafik inte kan bedrivas på kommersiella villkor. Detta gäller regionala, interregionala eller internationella flyglinjer. Länsstyrelsen delar bedömningen att kommuner och regioner bör ges ökade möjligheter att påverka flygutbudet men har ett antal farhågor och ansvarsfrågor som måste tas i beaktande.

Historiskt har statens engagemang i flygtrafik och flygplatsinfrastruktur motiverats av behovet att kompensera för de strukturella nackdelar som följer av Sveriges geografi.

Stora avstånd, gles befolkning och långa restider har under lång tid betraktats som nationella utmaningar och inte som lokala eller regionala problem. Mot denna bakgrund har staten tagit ett särskilt ansvar för att säkerställa att människor och företag i norra Sverige ges rimliga förutsättningar att leva, verka och utvecklas oavsett geografiskt läge.

Statliga investeringar i vägar, järnvägar, flygplatser, telekommunikationer och annan infrastruktur har inte enbart motiverats av marknadsmässig lönsamhet utan också av målet att skapa likvärdiga möjligheter i hela landet. Flygets roll i norra Sverige måste ses i detta sammanhang.

För invånare och företag i stora delar av norra Sverige är flyget inte i första hand ett alternativ bland flera transportslag. Flyget är i många fall en nödvändig förutsättning för att kunna upprätthålla fungerande kontakter med nationella och internationella marknader, statliga myndigheter, högre utbildning, kvalificerad sjukvård och andra samhällsfunktioner. De geografiska avstånden har inte minskat, tvärtom har norra Sveriges betydelse för nationell konkurrenskraft, energiförsörjning, gruvnäring, industriproduktion och totalförsvar ökat under senare år. Investeringar inom gruvnäring, fossilfri stålproduktion, batteritillverkning och energiproduktion är inte enbart av regional betydelse utan utgör strategiska nationella intressen. Tillgänglighet mellan och till- och från dessa regioner bör därför inte betraktas som en regional servicefråga utan som en del av den nationella infrastrukturen. Staten har ett ansvar att säkerställa att människor, företag, myndigheter och samhällsviktiga funktioner kan verka effektivt i hela landet.

Länsstyrelsen anser att tillgänglighet till och från norra Sverige fortsatt bör betraktas som en nationell angelägenhet. Stora avstånd är en konsekvens av Sveriges geografi och bör inte i ökad utsträckning hanteras genom regional eller kommunal finansiering.

Länsstyrelsen ser en risk att regional medfinansiering över tid utvecklas från ett frivilligt instrument för utökad tillgänglighet till en nödvändig förutsättning för att upprätthålla en tillgänglighetsnivå som tidigare finansierats av staten. En sådan utveckling skulle innebära en principiell förändring av ansvarsfördelningen mellan staten och den regionala nivån utan att detta analyseras tillräckligt i promemorian. Även om förslaget formellt beskrivs som en möjlighet till frivillig medfinansiering kan det i praktiken leda till att regioner med stora avstånd och särskilda tillgänglighetsutmaningar förväntas finansiera en allt större del av den trafik som krävs för att upprätthålla funktionella kommunikationer. Detta kan även risker att förstärka geografiska skillnader då mindre kommuner med sämre ekonomiska förutsättningar har begränsade möjligheter att utveckla sin flygtrafik i motsats till kommuner med starkare ekonomiska muskler. Kommunal och regional finansiering ska vara ett frivilligt verktyg för att förstärka eller utveckla flygutbudet utöver den nivå som staten bedömer nödvändig. Den får aldrig utvecklas till ett krav för att upprätthålla befintliga trafikpliktlinjer.

Trafikverket föreslås även fortsättningsvis fatta de avgörande besluten om allmän trafikplikt, prövning av nya linjer och villkor för trafiken. Samtidigt förväntas kommuner och regioner ta ett ökat ekonomiskt ansvar. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om förslaget innebär ett reellt ökat kommunalt- och regionalt inflytande. Förhållandet mellan beslutsmakt och finansieringsansvar framstår som obalanserat. Länsstyrelsen anser att ett ökat kommunalt och regionalt ansvar bör åtföljas av motsvarande möjligheter att påverka de beslut som ligger till grund för finansieringen.

För att norra Sverige ska vara en attraktiv plats att leva, bo och verka i krävs god tillgänglighet – för arbete, utbildning, rekrytering och kompetensutbyte, liksom för tillgång till jämlik vård och samhällsservice. Länsstyrelsen anser att varje reform som syftar till att öka det regionala inflytandet över flygtrafiken måste utgå från principen att staten även fortsättningsvis har huvudansvaret för att säkerställa grundläggande tillgänglighet i hela landet. Ökat regionalt inflytande ska inte sammanblandas med ett ökat regionalt finansieringsansvar.

De som medverkat i beslutet

Samråd i detta ärende har skett med Region Västerbotten, Umeå kommun, Skellefteå kommun, Lycksele kommun, Hemavans flygplats och Länsstyrelsen Norrbotten.

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med strategen Mikael Bergström som föredragande.

Helene Hellmark Knutsson

Mikael Bergström